

INDEX CAPITUM, &c.

- tum, vel ad faciendam exequitionem, possit acci-
 per etiam rem salaria ab exequitore: aut multa sunt
 excedenda debita, possit dare illa plura salario foluen-
 tibus ipsis debitoribus? ibid.
 Cuius expensis debet assignari socius judicii, vel ta-
 bilius recusat? ibid.
 Qui fuit advocatus in aliqua causa, possit esse ju-
 dicis in eadem? ibid.
 An quando reus ipse se coram iudice presentat, illius
 arma ad hunc pertinet. 270
 An Alguazelli volentes aliquem capere, teneantur
 ostendere mandatum iudicis in scriptis? ibid.
 An Archiepiscopum in diocesibus suorum suffraga-
 neorum possit confidere officialem foranum ad
 cognoscendum de causis appellationum sui suffra-
 gani ad ipsum Archiepiscopum devolutis, vel de-
 volvendis? 271
 An clericis possit coram iudice alio conveniri ratione
 obligationis realis? ibid.
 An si pecora clerici damnum inferant in pascuis alieni,
 vel fructibus, vel pascuis veritis, possit per iu-
 dicem facularem capi? ibid.
 An appellatio suspendat sententiam censurarum? 294
 Felicitate suspensionis, & excommunicationis, & interdi-
 xi, ita ut haec censura post appellationem lata sit
 nulla? 272
 An quando interpolata est appellatio ab excommuni-
 catione post ipsam contracta (in quo casu certum
 est non suspensi excommunicationem) talis appelle-
 ratio suspendat denunciationem, ita ut non possit
 talis excommunicatus denunciari, appellatione du-
 rante? 290
 An appellatio à monitorio penalium cum pena ex-
 communicationis latet cum audiencia, & facultate
 allegandi, que voler, suspendat eam excommuni-
 cationem? 291
 An cum excommunicatus accedit ad superiorum ex-
ibid.

THOMÆ

communicatoris, debeat ab ipso absolvii, vel remitti
 ad excommunicantem ibid.

36 An ad absolutionem ab excommunicatione teneatur
 superior, ad quem recurrit pro absolutione, ci-
 tare partem? 292

37 An qui iustè damnatus ad penam pecuniariam ap-
 pellavit ex causa omnino falla, quia scilicet negavit
 iniuste & falso, & testibus falsis se ruerunt; cum tamen
 sit plene probatum delictum, & pena pecuniaria
 sit lege statuta, an non obstante appellatione tene-
 tur ad penam? 193

38 An appellans à sententia lata post terminum à lege
 praescriptum, utendo aliqua cautela, teneatur alte-
 ri refutare, quod per priorem sententiam illi erat
 debitum, infuper & supplicationis expensas? ibid.

39 An si postquam transivit sententia in rem judicatam,
 altera pars non allegat appellationem esse nullam,
 sed acte prosequatur, ac si appellatio esset valida,
 possit postea allegare appellationem fuisse nullam,
 vel sibi noceat dicta prosequitur? ibid.

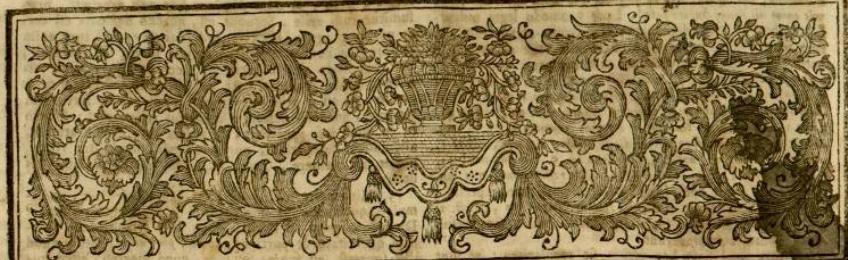
40 An meri exequores, seu ii, quibus nudum mini-
 sterium, aliquid exequendi à summo Pontifice com-
 mittitur, possint contradicentes, seu exequitionem
 impeditientes excommunicare? ibid.

41 An iudex alicuius oppidi dominorum temporalium
 qui per aliquod tempus de licentia domini abest,
 debeat integrum salarium illius absentia temporis
 percipere? ibid.

42 An si caudiculus paucum incat cum clientulo de ali-
 quo sibi dando, si victoriam litis obtinuerit, & vi-
 ctoria obtenta sibi det primum promissum, te-
 netur caudiculus id refutare? ibid.

43 An erit licitum donare aliquid iudicii concubina, ut
 favet mihi apud illum in eo, quod item meam vi-
 deat, &c. ibid.

44 An licet alicui ex litigantibus informationes alterius
 partis subspire? ibid.

T H O M Æ S A N C H E Z E S O C I E T A T E J E S U .

Opusculorum Moralium, seu Consiliorum
T O M U S P R I O R .

L I B E R P R I M U S .

Circa jus & justitiam commutativam.

C A P U T I .

De dominio, servitute, ac patria potestate.

S U M M A R I U M .

Dub. 1. An servi possint habere proprium, vel quidquid habent,
 sit dominorum?

2. An servus sine licentia domini promittens aliquid, vel alteri
 contrahens, obligetur naturaliter, & in foro conscientie.

3. Quibus titulis possit iusta quidam homoredige in alterius ser-
 vatum.

4. An licet sit negotiatio, qua Lusitanis emunt, & vendunt
 Hispanos tamquam seruos, & an etiam qualibet privatis
 emens, aut vendens aliquem ob his peccet.

5. An servi Christiani possiderunt ob infaeliciis, vel bareticis,
 vel eis vendi, vel donari, aut quovis also titulo eis tradiri.

6. An servi capti in bello sibi fugere, non solum impa-
 triantur, sed quicunque.

7. An vernaculae filii seruorum captarum bello iuste licet fugere.

8. An aliquid inter se inter seruos bello iuste capto, & alios, qui a
 se, vel a patre venditi sunt, quando possit fugere, id est, an omni-
 bus fas sit fugere?

9. An si dominus impetus ancillam ad abundantum ex turpiter,
 possit fugere, vel sit libera.

10. An sit opus pius concedere seruis libertatem.

11. Quid sit patria potestas, & quo iure inducta sit.

12. Qui habent dictam potestatem in filio, & in quibus filiis,
 scilicet in illegitimis, vel filios adopti.

13. Qui sunt effectus patria potestatis, id est, quod ius competat
 patri in filio ratione patria potestatis.

14. Per quae liberetur filius a patria potestate.

15. An ratione dignitatis, & per contractus matrimonii exima-
 tur filius in omnibus, etiam in odio, a patria potestate.

16. An facer erdo liberet filium a patria potestate.

17. An filii suorum a parentibus, vel habita facultate gratia qua-
 rendi viculum recedentes, libere possint coniugare quicunque.

18. An filius, qui semel est extra patriam potestarem, possit aliquo
 casu ad eamdem potestarem regredi, & an possit pater aliquando
 cogi ad emancipandum filium, & se sua postea liberandum.

D U B I U M .

An servi possint habere proprium, vel quidquid
 habent, sit dominorum.

Unduplicet est sententia.

Primate nec eos, qui se vendiderunt, vel ven-
 diti sunt a parentibus, quidquid sunt, dominus

est, & nihil posse tamquam proprium poli-
 dere; sed teneri domino refutare: at bello ju-

lo capti, non quidquid sunt, est dominorum, nec teneri

in conscientia reddere dominus quod dono suscipiunt, vel

T. Sanchez Genf. Moral. Tom. I.

Iudo, vel titulo hereditario, vel quisvis alia via huiusmodi
 comparant; quia cum non proprie sponte in has angustias, &
 servitutem reddit fini, non sunt ira coarctandi. Sic Sors. 4.
*de iusto. g. 2. art. 2. Lud. Lep. 1. in iur. 2. c. 347. fol. 347. ¶ li. 2.
 de contr. i. 40. & quad capros in bello iusto dicit esse omnium
 neotericorum Salom. qn. 3. de dominio, art. 1. & docti juniores.*

2. Secunda sententia de seruis emptis sic distinguunt, aut
 bona, que haic acquirunt, prater lucrum laboris quotidiani
 nam haec in omnibus seruis omnes conuenient esse dominum, Ita aliqui recentiores;

& referit Salom. 2. 2. g. 3. de dominio, art. 1. sub finem, fol. 352.

3. Tertia sententia est aliorum (ut referit ibi, Salom eius
 sequens) qui relinquent tamquam claram, & certam senten-
 tiam Socii positam supra nu. primo, circa seruos bello cap-
 tos; circa emptitos vero dicunt, quod ad nihil aliud ten-
 tent, quam ad permanendum apud dominum, & que
 labore quotidiano lucrantur, suo domino exhibendum, aut
 que lucrantur ludo diebus, quibus laborandum erat; cat-
 era autem sunt iporum. Unde iporum est, quod lucrantur
 diebus felis, vel alii diebus expleta opera, ad quam
 talibus diebus tenebantur, vel quae dono, vel hereditate
 accipiunt; nisi quando se vendiderunt, vendiderunt simili
 omnia iura, & actiones quia seruius cum sit odio, est
 restringenda ad ea, que seruius in venditione domino expresse.

4. Quarta sententia omnino tenenda docet, quod regulariter
 quidquid acquirunt serui, sive capti in bello iusto, sive
 quia sunt adveniti, & c. est dominorum: Ius enim tribuit domi-
 nis, ut ad omnes seruorum operas, quas recta ratio possum-
 tis, ut pro eorum conditione ac viribus praestent, & ad
 omnes eorum fructus, ut ad partus ancillarum, & ad reli-
 quia emolumenta, que ex eis commode percipi poterint,
 usq; adeo ut si quid vel donatione, vel testamento, vel ab in-
 testato, vel quacunque alia ratione acquirant, non sibi, sed
 dominis, iuxta leges civiles, id acquirant. Nam quando iure
 gentium introductum est, sive capti in bello iusto serui,
 temporali morte, quae poterat iuste infligi, in perpetuum ser-
 uitutem commutata, eo pacto intellexit seruitutem, ut ex
 legibus ciuilibus, & coauerat in ipsa constat, ut dominum
 in seruos ea omnia iura comprehendere, & reliquias
 seruitutes quicunque alio titulo postea introductas, clam ad
 instar illius primae sint, eodem modo intelliguntur, nisi in
 earum aliquis sit iure ciuilis facta aliqua exceptio. Probat
 hoc, quia sic habetur Inscripti, per quas personas nobis acquiri. Si
 item vobis, & lego 7. sit. 21. parte 4. ubi sic dicitur: Todas
 las cofas, que el seruo ganare, por qualquier via que las gane, de-
 ben de ser de su señora: Et dico, item vobis, sic dicitur: Vobis acqui-
 ritur, quod servi vobri namejuntur, sive quid sanguinent, vel ex
 apon.

donatione, vel legato, sive ex qualibet alia causa acquirant, servus enim non solum habere potest. Ecce quomodo leges universitatem servorum decernant, cum tamen competitum sit, servus semper servitumque quae est in iure, est captorum in bello iusto; siueque universaliter hos de servis docent Gregorius Lopez dicta legge 7. Diou Thomas 2, 2, q. 32, art. 8, ad 3. Abundus 6. Matth. 9, 56. Sylvestris, dominio 1, q. 1, dicto 5. Armilla regalitatem n. 2. Nevaria, in omnibus summis, c. 17, n. 105. Petrus Comunius libro de regendo iurorum, 2, pars, capite 1, Apropos, n. 7, q. 32, art. 8. Marien lib. 5, ordinatio, titul. 11, leg. 1, q. 1, art. 2. Nevaria libri 3, de restituitione, c. 1, nro. 205. Iur. 7, arque adeo hanc nullam tentationem expresse, ut ne faciat, tenet. Molina rom. 1, de iustitia, tract. 2, art. 38, q. 1. Denique multi Jurisperiti docti à me confunduntur, quod ob defectum appetitus relinquere: si vero ex eo quod ipse appetebat, & revera erat manducaturus, aliquid sibi detrahatur, non minuendo notabiliter vires, posset sibi retinere. Atque sic visum est quibusdam viris dolcis.

3. Nota quod licet hoc verum sit regulariter; at sunt aliud causas, in quibus servi sibi ipsi acquirunt, & verumque dominum comparant: non enim pugnat cum iure ciuii, immo ipsi consonat, posse servos aliquando habere proprium, ut pater ex lege 1. S. servos, ff. de officiis praefecti urbium, & lege xix, ff. de iude, in quibus iuribus sit mentio, quando servi sua se redditum pecunia; ergo supponimus posse servos habere dominum pecunia.

4. Primus ergo causas, in quo servus sibi ipsi acquirit, est, si intervenienti palam iuramento, & communione, ut sit quotidie contentus, verbi gratia, duobus argenteis, & reliquo sit servus: quia licet inter servum ut sic, & dominum non sit proprii iuris, nec contradicunt est tamen inter servum, ut homo est, ut docet Ariboles 8. Ethicorum, capite 11, & patet etiam ex lege non solum, quae est 49. q. si ignorante, versiculis debet, ff. de pecunia, ubi sic dicitur Ut debitor, vel servus dominus, vel dominus servus intelligatur, ex causa civili computandum est. Ubi textus supponit posse esse debitum domini ad servum. Et ibi glossa veritudo ex causa civili, sic explicat, quia causa obligaret civiter unius liberum alteri libero, eadem servum dominum, & contra obligat: non autem quod dominus servus civiter obligatur. Et licet lex nos servos 41, ff. codicis titulo, videatur negare talen oblationem, dicens servum non posse debere, nec illi deberi, explicat illuc glossa verbis, servos, de obligacione, secundum de naturali; sic tenet Ludovicus Lopez libra secundo de contrahibili, c. 40, fol. 487. Molina dicta disputatione, folia 304. ubi bene infert, teneri tunc dominum similiter, nec posse usurpare quae sibi servus modo acquistari.

5. Secundus est, si ea conditione expresa, vel tacita, bona aliqua servos donata, vel relata, ut non acquirantur dominio, tunc sibi ipsi acquirit, nec tenebatur dominio communicaret, non essent ei donata, vel relata; quibus enim res in ea conditione apponere potest. Sic ibi, n. 216. Q. 217. & patet etiam, quia alia servus nunguam posset pro sua redemptione premium offerre, cum illud semper eliset dominii. Idem Molina primo item de iustitia, tractatu 2, disp. 2, ubi, & alias causas proponit,

6. Tertius causas est, si detur ancillae ab amio aliquod, esse suum, ex quod tacita amissi voluntas ea sit: & quia donatur pro usu corporis, quia dominus non subditur, atque hic calus ponitur a Patre Molina supra.

7. Quartus causas est, si quid dominus tacite, vel expresso, donec sibi servos, vel velut sibi habere servum undecumque acquirat; tunc enim distinguendum est, an solum ad plurimum id concedat dominus, tunc enim servus non sit illius dominus; an etiam ut sit servus, ita ut de illo posset servus disponere: tunc enim id acquirit servus, nec potest dominus revocare, nisi iusta causa intercipiat: sic Molina supra.

8. Quintus est, quando servus, vel a domino, vel ab alio resilietur aliquid pro domino, aut injurya sibi illata in iure, quae domini potest non subdatur; quia enim resstituitur pro injurya sibi illata, quia homo est, & quod ad ea, quae domino non subdatur, vere acquirit dominum, Sic Molina ibidem.

9. Sextus est, si servus bonis suis, quorum servus est dominus, iudo, aut aliqua negotiatio fine ullo prauidicio obliquiorum domini aliquid luxetur: id enim sibi comparat. Molina ibi similiiter si servus peculio suo aliquid acquirat, potest ita expendere, ac ipsum peculum: late probat: Navarra, cap. 4, nro. 68, ad regulam.

10. Septimus est, si servus haberet pecunias ad vellitum, vel usum proprium necessarium; tunc enim non est illicitum servos cas habere, quia hoc creditur domini utilitatem. Navarra ibi nro. 217, quod intelligo quando dominus non supeditaret necessaria, vel ex parte hoc ferret.

11. Nota quod si non deficiens debito servitio domini, nec notabiliter vires diminuendo, servus vigilaret tempore, quo somno vacuatus erat, & si tunc aliquid acquireret, vel parcer vivendo subtraheret sibi aliquid de cibis, & id wenderet, posset sibi retinere. Navarra ibi, n. 219, 220. Laud. Lop. l. 2, de contractu, c. 40, initia.

12. Sed hoc intelligo duplice limitatione. Prima est, ut procedat ex presumptio domini voluntate: unde si dominus expresse nollet, & vellet sibi illata, tenebatur ei de re. Patet, quia nullus damnetur dominum, qui illud au-

fert a servo: at dum dominus hoc non exprimit, praesumitur eum velle, Secunda est, quando destinata est certa portio ciborum, id est, quando se da per rationem, tunc enim praesumitur dominum velle, ut quod servus sibi subtrahit, non deficiens debito servitio, nec notabiliter vires minuerit, sibi acquirat. At quando non destinatur certa portio, id est, no se da per rationem, non potest servus sibi retinere, quod ob defectum appetitus relinquere: si vero ex eo quod ipse appetebat, & revera erat manducaturus, aliquid sibi detrahatur, non minuendo notabiliter vires, posset sibi retinere. Atque sic visum est quibusdam viris dolcis.

13. Hinc post solutio ad hunc casum, scilicet, an famuli, quod ex cibis ipsi superest, possint sibi retinere? Dicendum enim est quod si cibus illis tribuitur sub definita quantitate & portione, id est, per rationem, totum quod illis superest, est suum: sin vero, quod superest, est dominii. Si docti recentiores, quod intellige, nisi illi sibi auctorant ex eo, quod committuntur erant, ut dixi.

14. Tandem nota quod servus sibi haeredatam sibi relata potest non acceptare, si tamen acceptet, dominus est, legem cum propositis, Cod. de hered. institut. & docet ibi glossa veris, posuit, Tello lega 4. Tauri n. 53. Marien lib. 5, ordinatio, tit. 3, leg. 1, gloss. n. 5.

15. Ex dictis fit, famulos numquam, vel raro peccare mortaliter, si accipiunt, ut edant, cibaria communia ex domo horum, tunc quia dominus non est iniurias: tum etiam, quia alii ex ordinario cibo sumptus excusantur, minus enim horum coniuncta comedunt. Sic Navarra ibi, nro. 221. & referit Navarra capite 17. Hispan. n. 139. Latina nova nro. 138. Sed Non, ut sedebat loquuntur, ut Navarra, sed dicit non peccare mortaliter, sed venialiter, quando credunt illa dominum concessurum esse, si ab eo petenter, licet nollet, ut in inicio accipiunt, quia tunc est tantum furum quad modum. Unde quando famulus tribuitur certus, ac determinata portio, id est, si les de ratione, cum creditur dominus nolle eos aliquid furari, nec ob excusetur ex alia parte, id quod illi datus erat ad manducandum, credendum est de his furtis, ac si fuerent ab iis, qui sunt famuli, nisi essent tamen modice, ut credatur dominum velle. Similiter quando minime crederetur dominum velle, etiam illi non derur cibus sub certa quantitate, & portione: si tamen ipsi cibaria congruunt impetruntur, nec ob ea, quae furantur, aliquid excusatur ex cibo, judgmentum est similiiter ac si tunc furtar fierent ab iis, qui non sunt famuli, nisi, ut dixi, cibam tam modica, ut rationabiliter deberet dominus velle.

DUBIUM II.

An servus sine licencia domini promittens aliquid, vel a ter contrahens, obligetur naturaliter, & in foro conscientia.

1. Respondetur affirmatiuè, ut est textus expressus leg. naturaliter, ff. de condic. indebit, & lege 5. titulo 12, part. 5, & ibi Gregorius Lopez, versiculo Tenuis, glossa 2, ff. de fiduciis, & mandator, versiculo paulum, & ibi Bartolus n. 2, gloss. institut. de fiduciis, q. in omnibus, vers. pro seruo, Panormitanus capite ex reposito, de iuris iudic. n. 1, & ibi Felinus n. 1. Ancharen. n. 3. Navarr. n. non dicatis, 12, q. 1. n. 74, versiculo 15. Molina 10, 5, de iustitia, tract. 2, disp. 249, fol. 763.

2. Hinc fit, quod in omnibus casibus, in quibus liber naturaliter, & ciuitate, tenebat servus naturaliter: sic glossa, Bartolus, Gregorius Lopez, ibidem.

3. Secundo fit, quod si servus se obliget dando fiduciem, tenebat fiduciator naturaliter, & ciuitate, quia si de jure potest accedere naturali obligationi: sic habetur 14, 5, partis, & dicto 5, in omnibus, institut. de fiduciis.

DUBIUM III.

Quibus titulis possit iusta quidam bono redigi in alterius servitutem.

1. Sit prima conclusio: duplici titulo potest quidam homo in alterius servitutem redigi, ita ut verus illius servus efficiatur, & licet propria voluntate, vel per leges. Propria voluntate redigitur quis in servitutem, quando eius scipium vendit, hue ad tempus, hue in perpetuum, vel quando cum sit sub patris potestate, ab ipso venditur, eadem enim reputatur patris, ac filii voluntas. Per leges vero fit servus ille, qui bello iusto caput est: item qui per justam sententiam judicis ad seruitutem damnatur est.

2. Secunda conclusio: servitus, qua quis scipium vendit, licita est, dummodo viginti annos natu sit, & liber, & servitutis concius, & premium vere participantem scipium vendat. Patet Exad. 21, & Levitic. 25, ubi permititur ut Hebrei egestate compulsi se ad tempus vendant, Gentiles vero in perpetuum. Et hanc conclusio habetur insuff. de regular. person. q. servus autem, & leg. 1, titul. 21, part. 4, & ratio est, quia

potius velint eligere mortem, censendum est velle illam servitutem. Nec obstat, quod illa est extrema necessitas, quia etiam in extremis necessitatibus est opinio valde probabilis, potest quis se libertate privare. Item, quia homo dominus est sua libertatis. Ita Sylvester verbo servitus, q. 3, Soto lib. 4, de iust. 9, 2, artic. 2.

3. Nota a conclusionem intelligi, modo non id vergat in alterius dannum; si enim est aliquibus obligationibus, quibus manens liber satisfacere posset, confridit illud, & certum videtur, quod mercatores non tenerent tantam multitudinem gratis redimere, quia centus Regis non sat sufficiat, nec tenentur exire proprias domos, & expatriare se tanti laboribus, & periculis, ut adest redemptori illos.

4. Tertia conclusio, servitus quia filius sub patri potestate constitutus ob inopiam venditur, licita est. De hac conclusione latè dicam infra dubia 13.

5. Ultima conclusio, servitus, in quam bello iusto capti rediguntur, licita est. Patet Institut. de rerum divis. §. item 2, quia ex hostiis, & i. naturali, fin. de acquirend. ratione, 1. hosti, ff. de captiv. leg. 1, tit. 29, p. 2. & ratio est, q. servus.

6. Note conclusione hanc habere verum, nisi Christianus captivus Christiano; tunc enim quantumvis iustum bellum non efficiunt propter hostem: sic enim generalis confitudo obtinet propter charitatem, quia in Christi omnibus Christianis communis est. Sic definit dicta lex 1, tit. 29, p. 2, & ibi Gregorius Lopez, versiculo Algona, Perez lib. 1, ordinatio, titul. 12, leg. 3, fol. 316. Simanca lib. institut. tit. 6, num. 2, & plures, quos ibi refert Conradus de contractis, qu. 74, Bazar lib. de iusta debitor, c. 2, n. 20, 30. Soto ubi supra, ad 1. Aramil. verbo servitus, ff. 22. Bari, Panorm. Salic. Egricidate, Belastura, Joannes de Terranova, quos refert, & lequitur Corvar. regula pecuniarum, p. 2, q. 11, n. 6.

7. Hinc infertur Christianum bello iusto à Christiano captum, non possidentem esse a mancipium, sed servandum esse; & praehita pecunia in redempcionis pretium dimitendum est. Sic Salicet. Gregorius Lopez, Bannez 2, q. 29, p. 40, art. 1, dub. 12, Covarr. ibid. tamquam ille qui aliquem captivum redimit, iustus retinere potest, donec redempcionis pretium sibi solvatur, ceterum non pro servo, ut disponit 1. tit. 29, p. 2.

8. Secundo sequitur, bona Christiani, qui ab alio Christiano bello iusto captivus, non esse capientes, nisi ea, quae tunc in bello in prædam devenerint. Ratio, quia Christianus illos vendunt: Aram. ubi supra.

DUBIUM IV.

An sit licita negotiatio, qua Lustani emunt & vendunt quibus nigros Ethiopiaes tamquam servos? & an etiam quilibet privatus emens, aut rendens aliquem ex his servis, peccet.

1. Hac in re primò supponendum est, ex quibus titulis hi Ethiopiaes iuste possunt in servitutem rediguntur: si enim tunc quinque. Primum titulus est, quia inter ipsos sicut aliquippe bella, & aliquippe cruentaria, sicut ex parte illorum, qui se defendunt, si qui ergo in bello iusto capti sunt, licet hunc servari, & venduntur, & emuntur, quod habent indicendi bellum, scilicet movent bella iniusta, etiam ex qualibet levissima causa, inimico cum norint Lutitanos mercari hujusmodi servos, & confundunt pro iis res, quas afferunt, & invicem captiunt, ut venient solent feras, & habent hoc, ac quoddam negotiationis genus. Secundo titulo admisetur, quod iuste venduntur a parentibus non constitutis in gravi necessitate, sed ex levi qualibet ira. Tertiò titulo admisetur, quod multa letes illorum sunt tyrannicas, & injusas: scilicet etiam ex lege, vel iuste, ut iuste dammaruntur in servitutem, cum illi barbari sint. Quartò titulo misetur, quod illi cum ita rudes sint, non intelligunt servitutem, cui se deflant, nec mercatores illis eam explicant. Sepe etiam sunt conjugati, & sic non se possunt vendere. Unde fama communis orta est in plurimum, hos Ethiopiaes iniustè, & fraudibus in servitutem redigi. Hac Mercado ubi supra.

3. Tertium fundamentum, quoties quis bona fide in aliquippe rei possessionem ingressus est, licet deinceps dubitet, scilicet probabilitate ad utramque partem rem efficiunt, si facta sufficiente diligenta non potest vincere dubium, non tenetur restituere, sed potest retinere, quia ut dubio melior est possidentis conditio. Sic Soto lib. de servato, membr. 3, q. 2, versiculo 2, q. 4, distin. 27, q. 9, art. 1. versiculo ad hujusmodi. Burgos de Paz 5, parte legis 3. Tauri, n. 1. 482. Metins C. decessit. 9. 23. & 9. 17. S. Corollaris sequitur non esse iniustè varum. Ledesma 2, 2, 4, 9, 8, art. 4, fol. 69, col. 1, in medio & hoc est communis fere omnium sententia, de qua re latè dixi lib. 2, de matrim. d. 41, n. 12.

4. Hinc sit minus bene sensisse. Adrianum 4, mot. de resist. q. de scriptis, q. 6, supposito, ubi dicit dubitantes an res sit iusta, peccare detinendo.

5. Secundo fit minus bene sensisse Cordub. lib. 3, questionis, q. 6, q. ultimo, & Soto lib. 4, infis. q. 5, art. 4, vers. ad rationem autem, & Ledesma 2, 4, 9, 18, art. 1, dub. 14, fol. 23, pag. 1. ubi dicunt in hoc dubio teneri partem dare ei, de quo dubit magis, vel minus secundum qualitatem dubii; & si talis dominus, de quo dubit, est incertus, tenet dare partem pauperibus.

6. Tertiò fit, quod si tempore dubii, an res sit iusta, potest, si dubito, alter, de quo dubito, surripere, & non possum certus esse, an res sit mea, vel sua, possum certus esse, ut etiam tempore dubio alter me compenserem, quia contra iustitiam in illo dubio alter me surripuit, cum melior esset mea conditio ratione.

7. Quartard infertur, quod dubitans, an res quam alius possidet, sit sua, nullo modo potest uti compensatione, sed requiritur ad hoc ut omnino sit certus; in dubio enim melior est conditio alterius possidentis: sic omnes Doctores citati.

8. Quartum fundamentum sit, qui dubitans, ac aliquippe res sua sit, illam accipere, non tantum peccare, sed etiam tenerent restituere, dum non est certus esse. Sic Nav. in omnibus summis, c. 17, n. 117. Corduba summa, q. 11, art. 2, q. La tercera condicione, & quidam doctus recentior, contra Metinam c. de resist. q. 29, vers. secundum quia; ubi dicit quod accipiente rem, quam dubitat essa sua, vel potest, peccat accipiendo, sed non tenetur restituere in manente dubio.

9. Quintum fundamentum sit, quod non tandem est peccatum mortale emere rem, quam probabilitate crede, vel dubito esse furto ablatum; sed etiam quando est, quod volunt fatem interpretative. Unde nisi expresse

Tb. sanctor. Consil. Moral. Tom. 1.

A. 2
ille

Confessorum Moralium.

4.
ille vendit , est furto ablata , licet certum sit aliquas res esse inter eas quae non sunt furto ablata ; est (inquit) mortale emere tunc propter periculum , & probable dubium emendi res futuris . Sic Mercado ibi . His suppositis sit .

10 Prima conclusio : hæc contractio Lusitanorum , vel aliorum mercatorum , qui adducunt . *Ethiopis* è suis regnis ad nostra vendendos tamquam seruos , et illicta , & peccata mortale , & tenentur tales mercatores eos manuteneare : probatur , quia licet aliqui horum possit emere , tunc esse iusti , ut in plurimam iusti capiantur ; ut patet ex secundo fundamento ; ergo intromittens se in contracratioem eam dubiam , & pericularem , communicat in peccato .
15 Sexta conclusio : si verò mala fide emit , ut cum dubio fuerit iustus , vel iustus fuerit captus , & sic possit emere , tunc peccat mortaliter ; & confirmatur , quia si quis affterit navim onuslibus mercibus , & elect publica vox , & tanta , quod magna pars illarum mercium erat furto habita , nullus posset licet emere , licet non esset dubium quod affteret aliquas merces non furto habitas , ut dixi in quinto fundamento . Sed est publica vox , & fama à fide signis orta , quod magna pars horum *Ethiopum* sit iustus capti , ut docent Mercado ubi *súp̄a* , & *Franctus García* dicto capite decimoquarto , folio 491 . *Navar.* capite vigesimo tertio , addit . ad num . 96 . c . 23 . In summa *Latina* cap . vigesimo tertio , num . 95 . & hæc fama habet maximum fundamento , ut probavimus secundo fundamento : ergo . Confirmatur secundo , quia propter hoc damnamus caelatores , & obsoletarum vestium , atque tritaram futes , quando emittit ea quæ probabiliter credunt esse furto ablata , & obligamus eos ad restituendum : quia nullus potest emere quod credit probabiliter esse alienum ; nisi ut refutetur a proprio domino : ergo minus minus licet emere hos *Ethiopis* , de quibus constat majorum partem iusti capi . Item quia cum potestis libertatis sit naturalissima , & magis antiqua in homine , & fit magna causa ad præsumendum eam , vel iusti captos , vel falem ad dubitandum de hoc partiu in præsumendum pro liberate illorum , dum non contrarium . Sic tenet Mercado dicto c . 20 . *Navarra* , lib . 3 . de refut . c . 1 . num . 215 . fol . 74 . & dicte Mercado se conculsiu de hoī viros doctos *Salmanticae* , *Hipali* , *Olivippone* , & apud Mexicanam provinciam tenuere non pauci , neque parum docti recentiores Magistri de hac re consulti . Pro eadem illi *Navarra* in summa *Hispan.* c . 23 . num . 96 . & *Latina* num . 95 . ubi dicit , peccare mortaliter , & teneri manumittere emetem hos *Ethiopis* , cum credit , vel credere debat esse iusti captos , & cap . 28 . addit . ad dict . num . 96 . & *Latina* cap . 23 . num . 96 . dicat malam fidem habere , qui credidit eis tamam publicam à fide digni ortam , et male captos . Et *Ledma* 2 . 4 . g . decimo *Latina* , art . 1 . dub . undecimo , folio 225 . pagina secunda , ubi dicit , mortaliter peccare , qui scientes , vel dubitantes emunt , & teneri manumittere , & hoc idem *Francis García* dict . cap . septimo folio 489 . & 490 .

1 Secunda conclusio : si mercatores , qui ibi emunt predictos *Ethiopis* , scilicet mortaliter , & exalstans examinarent omni via possibili qualiter sint *Ethiopis* hi capti , licet effet hæc contractatio . Sic Mercado ibi ; dicit tamen hoc effe mortaliter impossibile , & ad summum facere qualiter interrogations generales , & quamdam protelationem coram tabellione , quod emunt *Ethiopis* bone jure , & bello iusti captos ; in minus , venditione contractum dissolvere tenebuntur . Optimum sanè solutio pauperi *Ethiopi* , qui exultat , ac removetur à patria sua mille , aut bis mille leuis ad querendum remedium , & probandum vim atque hoc idem placuit nonnullis recentioribus .

12 Tertia conclusio : mercatores , qui in magna quantitate , & numero emunt ab iis qui horum *Ethiopis* trahunt ex *Ethiopia* , peccant mortaliter , & tenentur manumittere , nisi sufficiente fada indagine mortaliter confit *Ethiopis* eli juli captos . Probatur omnibus rationibus propterea tali conclusio , & quia licet bona fide emerent , quia scilicet aliquis doctus dixit eos posse emere , & possint alligare pro se possit bona fide iustificatam , qua flante dubium supervenient non obligat restituere , ut dixi tercio fundamento : hic non est dubium , sed probabiliter minus majorum partem iusti capi : at quando et talis probabiliter , bona fides non excusat restitutio . Sic colligitur ex sententia *Navar.* allegati pro prima conclusione , & tenet dicitur satis doctus Magister , dicens se non videtur quomodo oppotum possit jure defendi : videntur etiam tenere *Navara* & Mercado ubi citati sunt pro prima conclusione , *Ledma* ibi .

13 Quarta conclusio , qui emunt *Ethiopem* unum , vel alterum ad iis mercatoribus , qui afferunt ex *Ethiopia* , tenentur diligenter adhibere ad videndum , an *Ethiopis* quem emit , sit iusti captus ; at post unum , vel alterum venditionem factam non videtur teneri imperio diligenter talem adhibere . Ratio , quia in primo calu videtur possibilis diligentia , & et probable dubium , majorum partem iusti capi : at polta et impossibili diligentia , & nullo modo potest confare , ut quae emere ex afferente navium onuslibus mercibus , quarum magna pars est furto ablata , tenetur diligentia adhibere , at polt unum , vel alterum venditionem : tunc enim quid faciendum sit , disponit *lex finalis* , tit . 21 . parte 4 .

DUBIUM IV.

An aliquid interstit inter servos bello justo captos , & alios , qui a se , vel a patre vendit , quoad posse fugere , id est , an omnibus his fas sit fugere ,

Hac in re aliqua sunt certa .

1 Prima certum est , cum qui se vendit , fugere non posse . Ratio , quia sua sponte se libertate privatis , & facultate fugendi , sic *Sotus* , & *Josephus Angles* ubi in

Lib. I. Cap. I. Dub. VI. VII. Ec.

fr. , *Bonaz* 2 . 7 . 40 . art . 1 . dub . penult . *Ludovicus Lopez* 2 . parte instruct . c . 3 . fol . 24 . *Navarra ubi infra* , & quidam docti juniores .

2 Secundum certum est , cum qui a patre venditus est , fugere non posse . Ratio , quia voluntas filii , dum sub patria est potestate , reputatur voluntas patris . Sicut ergo qui propria voluntate se vendidit , fugere nequit : ita quando voluntate paterna , qui reputatur eadem voluntas . *Navarr.* lib . 3 . de refut . c . 1 . n . 112 . & quidam docti recentiores , idem dicit *Molina infra* .

3 Tertiū certum est , servos bello captos , si à dominis fugiant , ad patriam redeant , ad primitam reduci libertatem , patet *institutus de veritate deus* . *Item ea qua ab hostibus* , ubi sic dicitur *Libertatis homines capti in bello iusto in servitutem nostram reducentur , qui ramen si evaserint , ad suorum reversi frumenti pannum recipiant* . Idem habetur lega 23 . tit . 29 . part . 3 . & libo 23 . titulo 14 . part . 7 . ubi dicitur , quod ubi semel reddit ad luos , sit liber , nec potest capi à domino , licet potesta redcat .

At dubium est , an servi bello iusto capti peccent fugiendo ? Duplex est sententia .

4 Prima tenet peccare fugiendo . Probatur , servus detinatur domino obdare : ergo nequit fugere , quia non sunt compatibilis . Item , quia fugient surripit rem domini : hanc tenet *Tarrenz.* capite ius gentium , definitione prima , questione 4 . in fine *Hugo & gloria ibi* . *Divus Anton.* 3 . parte , titulus 3 . capite 6 . & 4 . *Auctor reg. peccatum* , de regulis iuris in 6 . *Arietinus leg. qui à latronibus* , *ff. de testamenti* . *Navarr.* c . 17 . *Latina* , & *Hispana* , nu . 103 . *Pelmas* 1 . de confus. n . 64 . *Panormitanus* c . 4 . *scius de iurisprudentia* . *Eater Molina* rem . 1 . *ad iustitiam* , tractatu secundo , disputatio 37 . *Sylvester verbo rebus* , qu . 3 . Sed *Sylvester* limitat , nisi captus sit Christianus , quam limitationem negat *Navar.* & dicte teneri si fugientem semetipm domino restituere , vel pretium sui ipsius , idem *P. Molina* .

5 Secunda sententia docet ; non peccare fugiendo . Probatur , quia non aliter acceptatum est jus gentium de servitute captoribus bello iusto , quācum cum prædicta fugientē libertate : & sic leges citant explicant libertatem acquirendam fugiendo , quod non fieri , si fugient delinqüent contra iustitiam , cūm per injuriam nullus jus accquiratur . Item , quia scit licebat illi servus ante captivitatem , ita & post ; non enim ius suum amittit . Ita *Saturnus* lib . 4 . de inst . 9 . secunda , artic . 2 . *Menchaca* lib . 1 . contraversarum frequentiam , c . 10 . nu . 52 . *Josephus Angles in floribus* g . iohologie . 2 . p . 9 . de dominio , difficult . 2 . art . 2 . folio 134 . 135 . *Salon* 2 . 2 . 9 . 40 . art . 1 . dub . 12 .

6 Hinc sit , quod si servi Christiani legeret *Judeo* , vel cuivis aliis infidelib . vel hereticis , non valere legatum , sic exp̄it *leg. 13 . tit . 9 . p . 6 . ubi notat Gregorius vesp . No et valet* , quod in hoc casu non habebit legatus a filiatione habitus , qui exultat , ac removetur à patria sua mille , aut bis mille leuis ad querendum remedium , & probandum vim atque hoc idem placuit nonnullis recentioribus .

7 An hanc secundam sententiam limitandam esse , nisi capi bello iusto promiserit te non fugitores , tunc enim tenentur dicitur servare . *Satrus* , & *Josephus Angles ibid* . *Saturnus* lib . 10 . *Sylvester verbo servitus* , q . 5 . dicto 7 . *Angelus ibid* . n . 2 . & *Nav. sum* , cap . 16 . *Hispan.* n . 22 . *Latina nova* nu . 21 . 22 . dict . quod potest fugere , si putat quod proper suam fragilitatem non potest resistere , & potest suum dominum compellere , ut alteri vendat : siquidem ob crudelē corporis cruciatum potest ad id compellere . Et quod potest fugere , tenet *P. Molina* rem . 1 . de iustit . tract . 2 . dispu . fol . 302 . & addit non teneri reverti , nisi cellet periculum , & dominus paratus sit nullam poenam , nullamque gravamen ob illi inferre , quia cūm iuste fugerit , non est digna pena .

8 Secundo dico , quod si dominus propositus publicē servos in lupanari : vel in quovis alio loco , ut tūpirt abutendum suo corpore luceretur , manet libera . Sic habetur lib . 2 . tit . 22 . part . 7 . & lib . 36 . tit . 5 . p . 5 . & lib . 4 . tit . 22 . p . 4 . & refert *Gregor. Lopez in his tuis* , plures leges juris communis idem disponentes .

DUBIUM VII.

An licet servis bello iusto captis fugere non solū in patriam , sed quocumque .

9 Nota certum esse , non licet illi ita fugere , ut intra hostium confina committentur ; cūm enim eo tempore ferri sit , nec libertatem acquirerent , tenetur dominio obediens . Sic *Covarruvias* libro 4 . variorum , c . 2 . num . 10 . & regul . peccatum , 2 . part . q . 11 . num . 6 . aperte confessit ex his allegandis . *Navarra* libro 3 . de refut . cap . 1 . nu . 200 .

10 At dubium est , an tantum licet his fugere in patriam , vel etiam quocumque , modis sit extra hostium confina , & in locum , in quo acquiritur libertas . Quod enim tantum in patria possit fugere , facit *Institutus de rerum divisione* , q . item ea qua ab hostibus . Ubi dicitur , servos acquirent libertatem , si ad fuos reversi fuerint . Et *Gregorius Lopez* 1 . 25 . titulus 29 . part . 3 . reddens rationem , quare servi fugientes acquirent libertatem , dicit quia redunt ad fuos . Et *Covarruvias locis citatis* , dicit posse servos fugere à confinibus hostium , & ad patriam redire . Ex quibus videtur colligi tantum ad patriam posse fugere .

11 Sit conclusio : servus bello iusto captus potest fugere non patrum , vel in eam regionem , in qua servus sit liber , ut Galliae , & Romæ sit : hanc tenentur doctissimi *Th. Sanchez Confus. Moral. Tav. 4.*

5

Magistrorum recentiores , quos ego consuli , colligitur ex lege , titulo decimoquarto , parte septima , & libro 25 . tit . 29 . parte tercia , ubi leges hoc assertunt , servos ad terram Maurorum congiuentes libertatem acquirebant . Ecce quomodo lex non exigit ut ad patriam fugiant , sed ad locum extra hostium confina , in quo libertas acquiritur . Et *Covarruvias* ubi supra , post verba citata subdit , dum vero intra hostium confina conseruantur , peccant : ubi tantum videtur dannare servos fugientes intra locum , in quo servi manent . Faciunt etiam prædicta sententia Doctores citati dubius praesertim , qui absolutè docent , servos hos posse fugere . Et tenet *Navarra* supra , ubi dicit potest tam in patriam , quam in alia distincta regna à loco capti .

12 Nota quod si servi intra fines , in quibus est servitudo credens liberum , vivat ut liber , inter praestitentes præscribit decennio , inter absentes viginti annos . & habetur lega 23 . tit . 29 . part . 3 . & docent *Gregorius Lopez* lega 23 . in fine , titul . 14 . part . 7 . *Navarr.* num . 210 . si vero mala fide , dicitur in lega 23 . titul . 29 . part . 3 . præscribere triginta annos . Sed hoc iure canonico est corollam , ut docet ibi *Gregor. Lopez* , & *Navarra* num . 210 . quia possessor male fidei nullo tempore præscribit , reg . possefitor , de reg . iur . in 6 .

DUBIUM VIII.

An vernaculis filiis servarum bello iusto captarum licet fugere .

D U P L E X

1 Prima tenet peccare fugiendo . Ratio , quia non habent patrimoni libertatis ad quam configuntur . Sic *Henriques* in quadam epistola de hac re consulti . *Angeli floribus* , 2 . part . materia de dominio , folio 135 . *Ludovicus Lopez* 2 . part . instruct . c . 3 . & alii .

Secunda sententia docet ; non peccare fugiendo . Ratio est , quia matrem nullum aliud ius in hos vernaculae habent , nisi quia matrem eorum sunt servi : partus enim ventre sequitur , quod conditionem servitutis , vel libertatis , servorum , f . de statu huminum . Ergo dominus idem ius habet in vernaculae , quod fugerint , & hoc lege , ut licet ei fugere . Ergo nihil amplius habet in hos vernaculae , atque adeo licitum est eis fugere , sicut & eorum matribus : hanc tenet *Navarra* lib . 3 . de refut . c . 1 . n . 209 . & alii viri docti mei consulti .

DUBIUM IX.

An si dominus imperat ancillam ad abutendum ea turpiter , possit fugere , vel sit libera ? & quid si em in lupanari , vel alio loco proficiat .

1 Dico primò , quod talis ancilla potest tuta conscientia fugere , & stare ac si esset libera , & implorare officium Episcopi , ut manumittatur , & potest ipse ad hoc compellere : quia dominus abutitur sua potestate , 1 . si tenentes , C . de Episcop . audiencia , 1 . finalis , C . de spectaculis , lib . 10 . *Sylvester verbo servitus* , q . 5 . dicto 7 . *Angelus ibid* . n . 2 . & *Nav. sum* , cap . 16 . *Hispan.* n . 22 . *Latina nova* nu . 21 . 22 . dict . quod potest fugere , si putat quod proper suam fragilitatem non potest resistere , & potest suum dominum compellere , ut alteri vendat : siquidem ob crudelē corporis cruciatum potest ad id compellere . Et quod potest fugere , tenet *P. Molina* rem . 1 . de iustit . tract . 2 . dispu . fol . 302 . & addit non teneri reverti , nisi cellet periculum , & dominus paratus sit nullam poenam , nullamque gravamen ob illi inferre , quia cūm iuste fugerit , non est digna pena .

2 Secundo dico , quod si dominus propositus publicē servos in lupanari : vel in quovis alio loco , ut tūpirt abutendum suo corpore luceretur , manet libera . Sic habetur lib . 2 . tit . 22 . part . 7 . & lib . 36 . tit . 5 . p . 5 . & lib . 4 . tit . 22 . p . 4 . & refert *Gregor. Lopez in his tuis* , plures leges juris communis idem disponentes .

DUBIUM X.

An si opus pium concedere servis libertatem .

1 Respondeatur , quod licet iusta favant libertati , at cūm omnes tere servi hodie stolidi , ac improbi sint , nec pia , nec utilis est , nisi forte servi sint boni , & industria sua facile alimenta quærere possint , aliter enim sunt otiosi , & fures , acin carceribus , & furcis vitam finiunt . Sic *Simancas* lib . institut . titulus 61 . n . 7 . & alii .

pe c. 1. n. 21. ubi dicit, quod filii qui sunt absentes, licet non sustententur à parte, tenentur mittere ad patrem, quod lucerant ultra id, quod ad suam decentiam sustentationem, & honestam recreationem, & alias elemosynas est necessarium. At vero, si habita parentum benedictione, & licentia profecti sint, talibus verbis prolatis ab eisdem parentibus, quibus significant se liberam proficentibus filiis facultatem committere dispensandi, ac disponendi de his, quae lucrat fierint, poterunt hinc lucra libere sumere, ut dicam *capite sequenti*, *dubitatione* 25.

D U B I U M X V I I I .

An filius, qui semel est extra patriam potestatem, possit aliquo casu ad eamdem potestatem restituiri, & an possit pater aliquando cogi ad emanu- pandum filium, & sic ad sua potestate liberandum.

1. *Sit prima conclusio: in quatuor casibus cogi potest per judicem pater eximere filios à sua potestate.* Primum est, si in filiorum punitione nimis inhumanius sit. Secundus, si filias ad mortuariam proficeret. Tertius est, si quid patri legeretur hac legi, ut filium emanciperet: tunc enim si legatum admittat, emancipare cogitur. Quartus est, si aliquis privignum, id est, *suscensio*, dum impubes est, adoptet, si ubi hic pubertatem nadus fuerit; recipiat sibi dannum adoptionem patre, & probet coram iudice, cogere adoptans à sua potestate exire. Huius quatuor casuum sunt ex iure communis, & eos docet lex 18. tituli 18. part. 4. & ibi *Gregorius & Mentalis*.

2. *Secunda conclusio: si filius à patre emancipatus, si ingratum se praebeat, scilicet si injuriarum verbis, aut falsis patri irroget, potest ad patrem potestatem reduci. Ita diliponit lex 19. *codicis titulus*. Quod intelligitur, quantum filius voluntari est à patre emancipatus: tunc enim cum emancipatio fuerit gratuita, & gratia huic filius ingratis fuerit, merentur propter ingratitudinem hac gratia privari. Si vero coactus à iudice emanciparet, non ob id reducetur filius in patrem potestatem. Ita aliqui, quos referunt, & sequuntur *Gregorius Lopez ibi*. Similiter non redit in patrem potestatem per ingratitudinem, quando non ab ipso patre, sed à lege est emancipatus. Sic *Gutierrez de la Hera*, *quasi*, & *differ.* *Q. Sui*, n. 122. *Orosius* *lege qui liberos*, n. 4. & *C. 5. ff. de adop.**

C A P U T II .

De peculio, ejusque generibus.

S U M M A R I U M .

Dub. 1. *Quid, & quoniam sit peculium, & quid differat inter peculia.*
1. *Quid sit peculium castrense, & quasi castrense, profectum, & adventitium, & que peculia in speciali dicantur castrensis.*
3. *Quia peculia sunt quasi castrensa.*
4. *Quia peculia adventitia.*
5. *An patris sit diribetur adventitia filii.*
6. *An tenetur pater inventarium sacre, cum adventitia filii recipiat.*
7. *Quia peculia sunt profectum.*
8. *An filio, qui patri pro exercitu filius ministrat, ac rei familiari paternae curat, tamque administrat, tenetur per laborum mercatum, seu salarium solvere, & si ipse non solvit, an ipsi mortuo, tenetur solvere reliqui fratribus: salarium (inquam) quod extraneo similiter ministeriavit solvere.*
9. *An quoniam filiusfamilias pecunia patris acquisit, vel in rebus patris, censendum sit profectum.*
10. *An quando vivente patre, filius aliquis acquisivit, nec consenseret patre, cuius ex bonis parte sunt, censenda sint profectio.*
11. *An si patre dilapsa bona adventitia filii, & illa consumata, possit patre, petere a reliquo fratribus obediens hoc datum non fieri resipi.*
12. *An pater in aliquibus castris non habens usumfructum in bonis adventitiis filiisfamilias.*
13. *An hic castus pater recipiat usumfructus communitatem.*
14. *An donatio, vel remissio usumfructus per patrem filio facta possit revocari per alios fratres, tamquam inofficio, & talis filius tenetur in divisione hereditatis eam conferre cum aliis fratribus.*
15. *An remissio tacta usumfructus sat sit, ut filius illum sibi capiat, & talis remissa, seu donatio vultat statim, & sit irrevocabilis, vel sit revocabilis usque ad mortem patris.*
16. *An in legitima debita à matre, vel ascendenteis ex linea materna, & similiter in tercio bonorum, possit mater, vel ascendentes hanc conditionem posse, & usumfructus non acquiratur patri.*
17. *An si extraneus simul patrem, & filiusfamilias instituit*

D U B I U M II .

Quid sit peculium castrense, & quasi castrense, profectum, & adventitium, & que peculia in speciali dicantur castrensis.

1. *Nota in genere loquendo, peculium castrense Dicitur, quod castris, seu bello partum est, & sic dicitur castrense, quasi castis acquistum. Quia castrense dicitur, quod per officia publica stipendium publicum habentur quantum est. Et dicitur quasi castrense, quia quasi in castris acquiritur, isthac enim munia, quasi militaria centurio. Adventitium dicitur, quod nec bello, nec ratione officii publici partum est, nec ex paternis, nec ex patris occasione, sed aliunde, ut donatio, legato, &c. & dicitur adventitium, quasi aliunde, quam ex paterna substantia proveniens. Profectum est, quod ex pecunia, aut rebus patris, aut patris occasione acquiritur: dicitur vero profectum, quia proficitur à paternis bonis. Ita definit leges, & omnes Doctores, ut ex dendis confitabit.*

2. *Quod secundum, scilicet quia peculia sunt castrensa.*

Primo nota, castrense peculium est quoniam filiusfamilias ratione aliquius officii militaris in bello acquirit, & hoc sive per mare, sive per terram, ut si fit miles, Dux, &c. & castrense, ff. de peculio castrensi, & part. 3. n. 2. l. 2.

Greg.

Gregorius Lop. & Montalbus ibi, & Sylvester peculium 1. qu. 1. Angelus n. 2. Armill. & Tabian. n. 1. Navar. c. 17. Latina, & Hisp. num. 141. & omnes id tenent.

3. *Secundo, etiam est castrense, quod filius acquirit ratione officii, sive per mare, sive per terram exerceatur, ad bellum necessarii. Ita colligitur ex eisdem legibus, & non tantum Sylo, iidem, & Navar. in Hispan. d. nn. 141.*

4. *Hinc est castrense esse, quod nauta, remiges, patrini, sive ali officiales in triremibus, vel navibus acquirunt ratione horum muniorum. Ratio, quia isthac mania ad bellum necessaria sunt. Sic colligitur ex dictis legibus, & non tantum Navar. Hisp. dicto num. 141. 1. 9. 11. 1. 12. 1. 13. 1. 14. 1. 15. 1. 16. 1. 17. 1. 18. 1. 19. 1. 20. 1. 21. 1. 22. 1. 23. 1. 24. 1. 25. 1. 26. 1. 27. 1. 28. 1. 29. 1. 30. 1. 31. 1. 32. 1. 33. 1. 34. 1. 35. 1. 36. 1. 37. 1. 38. 1. 39. 1. 40. 1. 41. 1. 42. 1. 43. 1. 44. 1. 45. 1. 46. 1. 47. 1. 48. 1. 49. 1. 50. 1. 51. 1. 52. 1. 53. 1. 54. 1. 55. 1. 56. 1. 57. 1. 58. 1. 59. 1. 60. 1. 61. 1. 62. 1. 63. 1. 64. 1. 65. 1. 66. 1. 67. 1. 68. 1. 69. 1. 70. 1. 71. 1. 72. 1. 73. 1. 74. 1. 75. 1. 76. 1. 77. 1. 78. 1. 79. 1. 80. 1. 81. 1. 82. 1. 83. 1. 84. 1. 85. 1. 86. 1. 87. 1. 88. 1. 89. 1. 90. 1. 91. 1. 92. 1. 93. 1. 94. 1. 95. 1. 96. 1. 97. 1. 98. 1. 99. 1. 100. 1. 101. 1. 102. 1. 103. 1. 104. 1. 105. 1. 106. 1. 107. 1. 108. 1. 109. 1. 110. 1. 111. 1. 112. 1. 113. 1. 114. 1. 115. 1. 116. 1. 117. 1. 118. 1. 119. 1. 120. 1. 121. 1. 122. 1. 123. 1. 124. 1. 125. 1. 126. 1. 127. 1. 128. 1. 129. 1. 130. 1. 131. 1. 132. 1. 133. 1. 134. 1. 135. 1. 136. 1. 137. 1. 138. 1. 139. 1. 140. 1. 141. 1. 142. 1. 143. 1. 144. 1. 145. 1. 146. 1. 147. 1. 148. 1. 149. 1. 150. 1. 151. 1. 152. 1. 153. 1. 154. 1. 155. 1. 156. 1. 157. 1. 158. 1. 159. 1. 160. 1. 161. 1. 162. 1. 163. 1. 164. 1. 165. 1. 166. 1. 167. 1. 168. 1. 169. 1. 170. 1. 171. 1. 172. 1. 173. 1. 174. 1. 175. 1. 176. 1. 177. 1. 178. 1. 179. 1. 180. 1. 181. 1. 182. 1. 183. 1. 184. 1. 185. 1. 186. 1. 187. 1. 188. 1. 189. 1. 190. 1. 191. 1. 192. 1. 193. 1. 194. 1. 195. 1. 196. 1. 197. 1. 198. 1. 199. 1. 200. 1. 201. 1. 202. 1. 203. 1. 204. 1. 205. 1. 206. 1. 207. 1. 208. 1. 209. 1. 210. 1. 211. 1. 212. 1. 213. 1. 214. 1. 215. 1. 216. 1. 217. 1. 218. 1. 219. 1. 220. 1. 221. 1. 222. 1. 223. 1. 224. 1. 225. 1. 226. 1. 227. 1. 228. 1. 229. 1. 230. 1. 231. 1. 232. 1. 233. 1. 234. 1. 235. 1. 236. 1. 237. 1. 238. 1. 239. 1. 240. 1. 241. 1. 242. 1. 243. 1. 244. 1. 245. 1. 246. 1. 247. 1. 248. 1. 249. 1. 250. 1. 251. 1. 252. 1. 253. 1. 254. 1. 255. 1. 256. 1. 257. 1. 258. 1. 259. 1. 260. 1. 261. 1. 262. 1. 263. 1. 264. 1. 265. 1. 266. 1. 267. 1. 268. 1. 269. 1. 270. 1. 271. 1. 272. 1. 273. 1. 274. 1. 275. 1. 276. 1. 277. 1. 278. 1. 279. 1. 280. 1. 281. 1. 282. 1. 283. 1. 284. 1. 285. 1. 286. 1. 287. 1. 288. 1. 289. 1. 290. 1. 291. 1. 292. 1. 293. 1. 294. 1. 295. 1. 296. 1. 297. 1. 298. 1. 299. 1. 300. 1. 301. 1. 302. 1. 303. 1. 304. 1. 305. 1. 306. 1. 307. 1. 308. 1. 309. 1. 310. 1. 311. 1. 312. 1. 313. 1. 314. 1. 315. 1. 316. 1. 317. 1. 318. 1. 319. 1. 320. 1. 321. 1. 322. 1. 323. 1. 324. 1. 325. 1. 326. 1. 327. 1. 328. 1. 329. 1. 330. 1. 331. 1. 332. 1. 333. 1. 334. 1. 335. 1. 336. 1. 337. 1. 338. 1. 339. 1. 340. 1. 341. 1. 342. 1. 343. 1. 344. 1. 345. 1. 346. 1. 347. 1. 348. 1. 349. 1. 350. 1. 351. 1. 352. 1. 353. 1. 354. 1. 355. 1. 356. 1. 357. 1. 358. 1. 359. 1. 360. 1. 361. 1. 362. 1. 363. 1. 364. 1. 365. 1. 366. 1. 367. 1. 368. 1. 369. 1. 370. 1. 371. 1. 372. 1. 373. 1. 374. 1. 375. 1. 376. 1. 377. 1. 378. 1. 379. 1. 380. 1. 381. 1. 382. 1. 383. 1. 384. 1. 385. 1. 386. 1. 387. 1. 388. 1. 389. 1. 390. 1. 391. 1. 392. 1. 393. 1. 394. 1. 395. 1. 396. 1. 397. 1. 398. 1. 399. 1. 400. 1. 401. 1. 402. 1. 403. 1. 404. 1. 405. 1. 406. 1. 407. 1. 408. 1. 409. 1. 410. 1. 411. 1. 412. 1. 413. 1. 414. 1. 415. 1. 416. 1. 417. 1. 418. 1. 419. 1. 420. 1. 421. 1. 422. 1. 423. 1. 424. 1. 425. 1. 426. 1. 427. 1. 428. 1. 429. 1. 430. 1. 431. 1. 432. 1. 433. 1. 434. 1. 435. 1. 436. 1. 437. 1. 438. 1. 439. 1. 440. 1. 441. 1. 442. 1. 443. 1. 444. 1. 445. 1. 446. 1. 447. 1. 448. 1. 449. 1. 450. 1. 451. 1. 452. 1. 453. 1. 454. 1. 455. 1. 456. 1. 457. 1. 458. 1. 459. 1. 460. 1. 461. 1. 462. 1. 463. 1. 464. 1. 465. 1. 466. 1. 467. 1. 468. 1. 469. 1. 470. 1. 471. 1. 472. 1. 473. 1. 474. 1. 475. 1. 476. 1. 477. 1. 478. 1. 479. 1. 480. 1. 481. 1. 482. 1. 483. 1. 484. 1. 485. 1. 486. 1. 487. 1. 488. 1. 489. 1. 490. 1. 491. 1. 492. 1. 493. 1. 494. 1. 495. 1. 496. 1. 497. 1. 498. 1. 499. 1. 500. 1. 501. 1. 502. 1. 503. 1. 504. 1. 505. 1. 506. 1. 507. 1. 508. 1. 509. 1. 510. 1. 511. 1. 512. 1. 513. 1. 514. 1. 515. 1. 516. 1. 517. 1. 518. 1. 519. 1. 520. 1. 521. 1. 522. 1. 523. 1. 524. 1. 525. 1. 526. 1. 527. 1. 528. 1. 529. 1. 530. 1. 531. 1. 532. 1. 533. 1. 534. 1. 535. 1. 536. 1. 537. 1. 538. 1. 539. 1. 540. 1. 541. 1. 542. 1. 543. 1. 544. 1. 545. 1. 546. 1. 547. 1. 548. 1. 549. 1. 550. 1. 551. 1. 552. 1. 553. 1. 554. 1. 555. 1. 556. 1. 557. 1. 558. 1. 559. 1. 560. 1. 561. 1. 562. 1. 563. 1. 564. 1. 565. 1. 566. 1. 567. 1. 568. 1. 569. 1. 570. 1. 571. 1. 572. 1. 573. 1. 574. 1. 575. 1. 576. 1. 577. 1. 578. 1. 579. 1. 580. 1. 581. 1. 582. 1. 583. 1. 584. 1. 585. 1. 586. 1. 587. 1. 588. 1. 589. 1. 590. 1. 591. 1. 592. 1. 593. 1. 594. 1. 595. 1. 596. 1. 597. 1. 598. 1. 599. 1. 600. 1. 601. 1. 602. 1. 603. 1. 604. 1. 605. 1. 606. 1. 607. 1. 608. 1. 609. 1. 610. 1. 611. 1. 612. 1. 613. 1. 614. 1. 615. 1. 616. 1. 617. 1. 618. 1. 619. 1. 620. 1. 621. 1. 622. 1. 623. 1. 624. 1. 625. 1. 626. 1. 627. 1. 628. 1. 629. 1. 630. 1. 631. 1. 632. 1. 633. 1. 634. 1. 635. 1. 636. 1. 637. 1. 638. 1. 639. 1. 640. 1. 641. 1. 642. 1. 643. 1. 644. 1. 645. 1. 646. 1. 647. 1. 648. 1. 649. 1. 650. 1. 651. 1. 652. 1. 653. 1. 654. 1. 655. 1. 656. 1. 657. 1. 658. 1. 659. 1. 660. 1. 661. 1. 662. 1. 663. 1. 664. 1. 665. 1. 666. 1. 667. 1. 668. 1. 669. 1. 670. 1. 671. 1. 672. 1. 673. 1. 674. 1. 675. 1. 676. 1. 677. 1. 678. 1. 679. 1. 680. 1. 681. 1. 682. 1. 683. 1. 684. 1. 685. 1. 686. 1. 687. 1. 688. 1. 689. 1. 690. 1. 691. 1. 692. 1. 693. 1. 694. 1. 695. 1. 696. 1. 697. 1. 698. 1. 699. 1. 700. 1. 701. 1. 702. 1. 703. 1. 704. 1. 705. 1. 706. 1. 707. 1. 708. 1. 709. 1. 710. 1. 711. 1. 712. 1. 713. 1. 714. 1. 715. 1. 716. 1. 717. 1. 718. 1. 719. 1. 720. 1. 721. 1. 722. 1. 723. 1. 724. 1. 725. 1. 726. 1. 727. 1. 728. 1. 729. 1. 730. 1. 731. 1. 732. 1. 733. 1. 734. 1. 735. 1. 736. 1. 737. 1. 738. 1. 739. 1. 740. 1. 741. 1. 742. 1. 743. 1. 744. 1. 745. 1. 746. 1. 747. 1. 748. 1. 749. 1. 750. 1. 751. 1. 752. 1. 753. 1. 754. 1. 755. 1. 756. 1. 757. 1. 758. 1. 759. 1. 760. 1. 761. 1. 762. 1. 763. 1. 764. 1. 765. 1. 766. 1. 767. 1. 768. 1. 769. 1. 770. 1. 771. 1. 772. 1. 773. 1. 774. 1. 775. 1. 776. 1. 777. 1. 778. 1. 779. 1. 780. 1. 781. 1. 782. 1. 783. 1. 784. 1. 785. 1. 786. 1. 787. 1. 788. 1. 789. 1. 790. 1. 791. 1. 792. 1. 793. 1. 794. 1. 795. 1. 796. 1. 797. 1. 798. 1. 799. 1. 800. 1. 801. 1. 802. 1. 803. 1. 804. 1. 805. 1. 806. 1. 807. 1. 808. 1. 809. 1. 810. 1. 811. 1. 812. 1. 813. 1. 814. 1. 815. 1. 816. 1. 817. 1. 818. 1. 819. 1. 820. 1. 821. 1. 822. 1. 823. 1. 824. 1. 825. 1. 826. 1. 827. 1. 828. 1. 829. 1. 830. 1. 831. 1. 832. 1. 833. 1. 834. 1. 835. 1. 836. 1. 837. 1. 838. 1. 839. 1. 840. 1. 841. 1. 842. 1. 843. 1. 844. 1. 845. 1. 846. 1. 847. 1. 848. 1. 849. 1. 850. 1. 851. 1. 852. 1. 853. 1. 854. 1. 855. 1. 856. 1. 857. 1. 858. 1. 859. 1. 860. 1. 861. 1. 862. 1. 863. 1. 864. 1. 865. 1. 866. 1. 867. 1. 868. 1. 869. 1. 870. 1. 871. 1. 872. 1. 873. 1. 874. 1. 875. 1. 876. 1. 877. 1. 878. 1. 879. 1. 880. 1. 881. 1. 882. 1. 883. 1. 884. 1. 885. 1. 886. 1. 887. 1. 888. 1. 889. 1. 890. 1. 891. 1. 892. 1. 893. 1. 894. 1. 895. 1. 896. 1. 897. 1. 898. 1. 899. 1. 900. 1. 901. 1. 902. 1. 903. 1. 904. 1. 905. 1. 906. 1. 907. 1. 908. 1. 909. 1. 910. 1. 911. 1. 912. 1. 913. 1. 914. 1. 915. 1. 916. 1. 917. 1. 918. 1. 919. 1. 920. 1. 921. 1. 922. 1. 923. 1. 924. 1. 925. 1. 926. 1. 927. 1. 928. 1. 929. 1. 930. 1. 931. 1. 932. 1. 933. 1. 934. 1. 935. 1. 936. 1.*